

Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

DIPLOMÁCIAI ÉS KONZULI KAPCSOLATOK JOGA

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A diplomáciai és konzuli kapcsolatok jogának fejlődése és alapintézményei

Dr. Sziebig Orsolya Johanna

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tanulási útmutató

Tananyag hossza: 33 dia

Tartalom:

3-8. oldal	Bevezető gondolatok
9-22. oldal	Nemzetközi jog – külpolitika, Történeti előzmények
23-35. oldal	Alapfogalmak

Áttekintésre szánt javasolt minimum időtartam: 1 óra

Tanulásra szánt javasolt minimum időtartam: 2 óra

A tananyagot **fogalomtár** és **önellenőrző kérdések** egészítik ki.

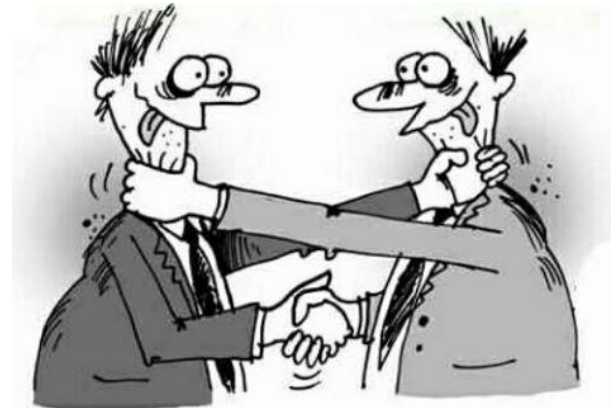
Fogalomtár *elsajátítására* szánt javasolt minimum időtartam: 1 óra

Bevezető gondolatok

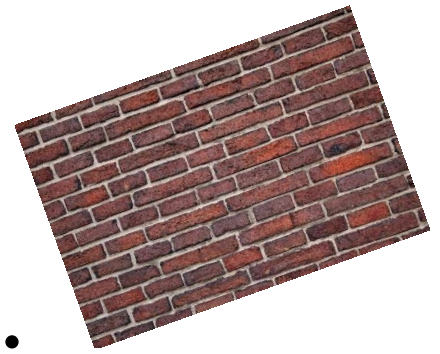
Külpolitika

- A nemzetközi jog, a nemzetközi politika (külpolitika) és a diplomácia egymáshoz való viszonya
- A külpolitika az államnak az a tevékenysége, amely érdekeinek nemzetközi téren történő érvényesítésére, védelmére, helyzetének alakítására irányul.
- Elvek, célkitűzések

Külpolitika

A külpolitika egymásra épülő elemei:

- a nemzeti érdekek, nemzeti szerepek meghatározása;
- az érdekeken alapuló külpolitikai orientációk kijelölése, rövid és hosszabb távú külpolitikai célok meghatározása;
- konkrét külpolitikai cselekedetek tervezése és végrehajtása.

Diplomácia, mint tevékenység

Külpolitika érvényesítése - diplomácia (többértelmű kifejezés)

1. *Szervezet*: amely az állami külpolitika érvényesítésének intézményrendszere,
2. *Tevékenység*: amelyik azonos a szervezet tevékenységével.

A diplomácia mint tevékenység a nemzetközi jog alanyainak **képviselői** útján megvalósuló, a nemzetközi jogi normák által **szabályozott** tevékenysége az állam **külpolitikai céljainak békés eszközökkel való megvalósítására**. Ez azt jelenti, hogy a diplomáciai tevékenység része a külpolitikai tevékenységnek, azt is mondhatnánk, hogy annak béke idején kifejtett része.

Diplomácia

- Tárgyalás
- Jelzés –
üzenetküldési
szándék
- Nyilvánosság
szintjén

Diplomáciai jegyzék →

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ƏDLİYYƏ NAZİRLİYİ

MINISTRY OF JUSTICE
THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

AZ1073, Bakı şəh., İncəsənətçilər prospekti, 1
Tel.: (99412) 430-09-77, faks: (99412) 510-29-40
E-poçt: International@justice.gov.az

1, İncəsənətçilər avənu, Bakı, AZ1073
Tel.: (99412) 430-09-77, faks: (99412) 510-29-40
E-mail: international@justice.gov.az

Ref. 19/12-4408
15-08 2012-ci il

Ministry of Public Administration
and Justice of Hungary

Your Ref.: 06.08.2012
XX-NBSKFO/3743/4/2012

The Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan presents its compliments to the Ministry of Public Administration and Justice of Hungary and has the honor to inform the following.

As a response to your inquiry about Ramil Sahib Safarov, who is serving his sentence in Hungary, we inform you that the execution of the courts decisions of the foreign states regarding the transfer of sentenced persons to serve the remaining part of their prison sentences in the Republic of Azerbaijan is carried out in accordance with Article 9 paragraph 1 point a) of the European Convention without any conversion and without having to go through any new judicial procedure.

Please be also informed that in accordance with Article 57.3 of the Criminal Code of the Republic of Azerbaijan the punishment of a convict who is serving a life sentence could only be replaced by court with an imprisonment for a certain period or he could be released on conditional parole, only after he has served at least twenty five years of his sentence.

The Ministry of Justice of the Republic of Azerbaijan avails itself of this opportunity to express the assurance of its highest consideration to the Ministry of Public Administration and Justice of Hungary and thank in advance for cooperation.

SC

Vilayat Zahirov

Deputy Minister of Justice
Republic of Azerbaijan

KIM Nemzetközi Bűntörvényi és Fűzbiri Jogi Együttműködési Főosztály	
Érkeztetőszám:	114648
Iktatás időpontja:	2012 AUG 15
Iktatószám:	XX-NBSKFO/3743/4/2012
Ugyintéző:	SR NAGY L
Irattári sorszáma:	2012-08-15
Mellékletek száma:	0

Nemzetközi jog – külpolitika

Történeti előzmények

Nemzetközi törekvések

- Érvényesítés
- Egyénileg minden állam – szuverenitás
- Szövetségesek helyzete

Nemzetközi jog - külpolitika

- a külpolitika sok esetben nemzetközi jogi szabályok alkotására irányul - milyen természetű szabályokat alkot más államokkal, vagy milyen szabályokat fogad el
- a már létrejött nemzetközi jog határt szab a külpolitika számára – korlátok – felelősség

Fogalmi kérdések

- Nemzetközi jog
- Nemzetközi szerződés
- Nemzetközi szokásjog/nemzetközi szokások
- Viszonosság: egy államnak számolnia kell azzal, ha egy másik állammal, vagy annak polgárával szemben egy adott magatartást tanúsít, akkor hasonló helyzetben a másik állam ugyanolyan magatartást tanúsít majd
- Diplomáciai jog
- Konzuli jog

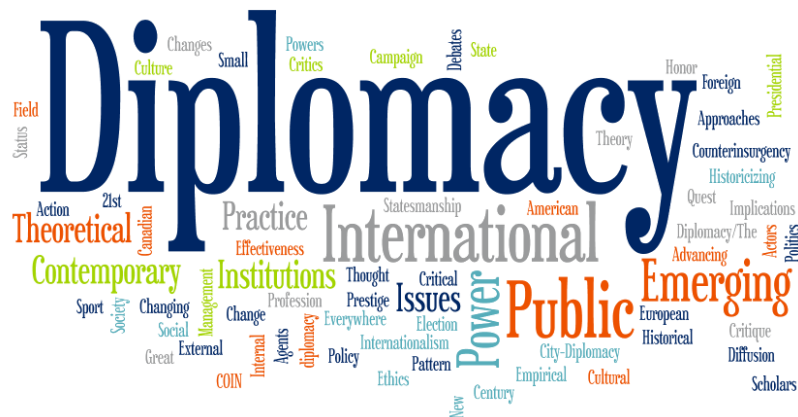
Diplomácia

A nemzetközi jog hatálya alá tartozik; a nemzetközi jogalanyok kapcsolattartását szabályozza; békés célokra vonatkozik.

Kapcsolatok fajtái:

Eseti missziók (küldöttségek – csak 1 feladatra): ez jelent meg először, és a 15-16. századig csak ez létezett.

Állandó kapcsolat: szükséges volt az állandó kapcsolattartás az államok között. Létrejöttek a követségek, és a futár vette át a közvetítő szerepét.

Konzuli kapcsolatok

- Gazdasági kapcsolatok (pénz; kereskedelem; hajózás); emberek (a fogadó államban élő külföldi közösség védelme).
- Létezik tiszteletbeli és hivatásos konzul.
- A 17. századtól egyértelművé vált, hogy államok közötti kapcsolatokra vonatkozik ez is – létrejöttek az egyezmények is az államok között.
- Kezdetben a saját jogszabályokat alkalmazták a közösségre, és ezt a saját jogalkalmazást érvényesítette a konzul.

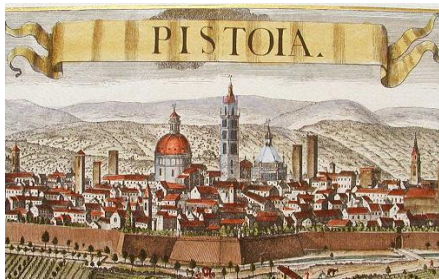
Diplomáciai jog kialakulása

- A diplomáciai jognak hosszú ideig a nemzetközi szokásjog volt a jogforrása, napjainkban azonban a diplomáciai kapcsolatok joga szerződéses alapon nyugszik. (1961. Bécsi Egyezmény)
- **Tudományos kodifikáció** - *Jure belli* - Hugo Grotius összefoglalta a nemzetközi jogot 1640 táján
- **Szerződés: 1815.** a bécsi kongresszus egyik jegyzőkönyve a követek rangsorolásáról
- **Szerződés: 1818.** Aacheni Jegyzőkönyv Pl.: Tengerjogi szabályok, Diplomáciai képviseltekre vonatkozó szabályok, Területenkívüliség

Ókori példák

- *Preszbüsz*: diplomáciai küldött
- *Proxenosz*: a mai konzuli, tiszteletbeli konzuli feladatokat látta el
- A proxenosz megbízást kapott egy másik várostól, hogy amennyiben annak polgárai az ő városába érkeznek, ellássa jogvédelmüket, és segítségükre legyen.
- Ha kellett pénzzel támogatta a rászorulókat, programszervezéssel is foglalkozott, és tanácsadóként is fellépett.
- Nagy Sándor birodalmának felbomlásából létrejött *diadochosok* követeket küldtek az indiai császárhoz, és Asoka császár alatt e kapcsolatok rendszeressé és kölcsönössé váltak.

Középkor

- pápai legátusok és az ad hoc követek intézménye
- egyre intenzívebbé váló kapcsolatok az állandó missziók megteremtését is igényelték, amelyek közül a legelsőket felállítását az itáliai városállamokhoz szokták kötni
- Luxemburgi Zsigmond király (1387 – 1437)
- XV-XVI. század fordulójára széleskörűen elterjedt ez az intézmény, s egyre egyértelművé váltak az ehhez kötődő udvariassági szabályok

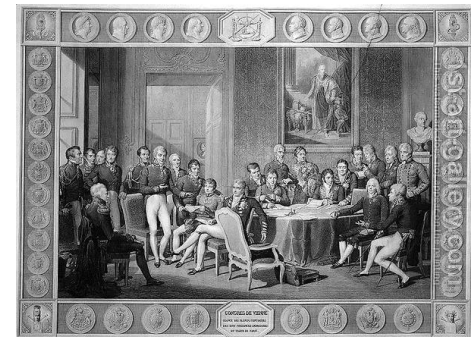
1814-1815. Bécsi Kongresszus

1814–1815-ben Bécsben az osztrák államkancellár, Metternich vezetésével, valamennyi európai állam (a Török Birodalom kivételével) részvételével megtartott nemzetközi kongresszus, amelynek célja Európának a napóleoni háborúk utáni rendezése volt

Követek rangsorának rendezése –

Addig: hatalmi sorrend- tarthatatlanná vált

- Nagykövetek és pápai nunciosok (államfő az államfőnek címzi)
- Követek és pápai internunciosok
- Állandó ügyvivők (külügyminiszter címzi a külügyminiszternek)

Diplomáciai jog kialakulása

- A követeket akkreditálták („meghitelezték”), így a követ személye azonos értékű az őt küldő király személyével, mivel mindkettő szuverén, így egy másik **országban nem vonható** jog alá, azaz mentességei vannak.
- Mivel azonos értékű a küldőjével, így annak tartózkodási helye (lakása, hivatala...) nem tartozik az adott ország területe alá
- **Exterritorialitás** = területenkívüliség, ezért például az oda „bemenekülőket” menedékjog illeti meg.

Jogforrások

Szokásjog + nemzetközi szerződések

(„A nemzetközi szokásjog szabályai csak azokra a kérdésekre irányadók, amelyeket a kodifikációs szerződések kifejezetten nem szabályoznak”)

Diplomáciai jog

A diplomáciai kapcsolatokról szóló 1961. évi bécsi szerződés

Az 1965. évi 22. tvr. hirdette ki Magyarországon

(1969. évi) New York-i egyezmény a különleges missziókról

(1975.) a nemzetközi szervezetek mellett működő képviselletekről szóló bécsi egyezmény

A diplomáciai futár státusáról szóló végeleges tervezet

Konzuli jog

A konzuli kapcsolatokról szóló 1963. évi bécsi egyezmény

1987. évi 13. tvr. hirdette ki Magyarországon

Kétoldalú konzuli szerződések

Diplomáciai jog

ius legationis

= a követek küldésének és fogadásának joga (aktív és passzív oldal)

A *ius legationistól* megkülönböztetendő a *ius legationum*.

Tárgyi diplomáciai jog /*ius legationum*/: minden szabályt magába foglal; a diplomáciai képviselőkre és képviselletekre egyaránt vonatkozik.

Alanyi követségi jog /*ius legationis*/:

Aktív: minden államnak követküldési joga van

Passzív: minden állam fogadhat követeket

A diplomáciai kapcsolatok felvétele

Államelismerés kérdése

- megegyezéssel történik
- nincs jogi formához kötve
- rendelkezik a kapcsolat szintjéről (nagyköveti, követi, állandó ügyvivői szint)
- kapcsolat létesítését követően: képviselet létesítése
- diplomáciai jog akkor lép be két állam kapcsolatába, ha diplomáciai kapcsolatba lépnek egymással

Alapfogalmak

- **Fogadó állam**
- **Küldő állam**
- **A követségi jog alanyi értelemben:** a szuverén államnak az a joga, hogy diplomáciai képviselést küldjön más államokba (**aktív követségi jog**), illetve fogadja idegen államok diplomáciai képviselőit (**passzív követségi jog**).
- **A követségi jog tárgyi értelemben:** azoknak a nemzetközi jogi szabályoknak az összessége, amelyek meghatározzák a diplomáciai képviselést és a diplomáciai képviselők jogállását.

Alapfogalmak

- **Képviselet**
- **Akkreditáció**
- **Többes akkreditáció**
- **Közös akkreditáció**
- **Agreement**
- **Viszonosság**
- **Persona non grata**

Képviselet

- Valamely állam külföldön működő szerve, amely saját államát az idegen államnál minden vonatkozásban képviseli.
- Küldő állam – Fogadó állam
- Változatos elnevezések

Akkreditáció

- Diplomáciai képviselő vezetőjének kinevezése
- „*a képviselő vezetője*” az a személy, akit a küldő állam megbízott azzal, hogy e minőségben tevékenykedjék
- „1. A küldő államnak meg kell győződnie arról, hogy a fogadó állam megadta az **agrément-t** annak a személynek, akit a fogadó államban levő képviselő vezetőjeként akkreditálni szándékozik. 2. A fogadó állam nem köteles a küldő állammal az agrément megtagadásának indokát közölni.”
 - Kinevezésre vonatkozó beleegyezés
- Konzul: ‘**exequatur**’: hajtassék végre

Többes akkreditáció

- Egy adott országba megbízott nagykövet másik államban is képviselheti
- Ugyanaz a képviseletvezető több államban akkreditált

Közös akkreditáció

- Egy állam képviselete más államot is képvisel

Persona non grata

- A fogadó állam - anélkül, hogy elhatározását indokolnia kellene - bármikor értesítheti a küldő államot arról, hogy a képviselet vezetője vagy a képviselet diplomáciai személyzetének valamely tagja **persona non grata**, illetőleg, hogy a képviselet személyzetének bármely más tagja **nem elfogadható**.

Diplomáciai testület

= a fogadó államban akkreditált
képviselővezetők

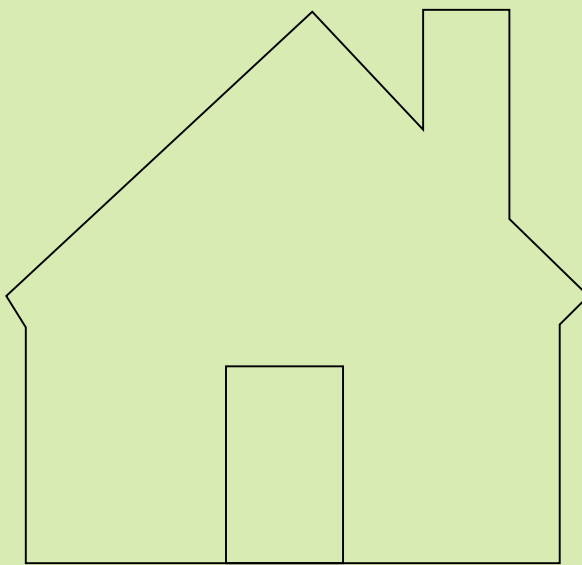
Vezetője: doyen

→ legmagasabb követi osztály +

legrégebben akkreditált képviselővezető

- (anciennitás=rangsorlesőbbtség) VAGY a pápai nuncius

→ szerepe a diplomáciai protokoll területén nagy

Karrierdiplomáták – életpálya
Zsákmányrendszer – bizalmi
emberek, szakértők
Vegyes rendszer

Diplomáciai kapcsolatok megszűnése

Képviselet:

1. Diplomáciai kapcsolatok megszakítása

→

- politikai feszültségek, viták esetén; a háború
- kitörése automatikusan a kapcsolatok megszűnésével jár

2. Képviselet bezárása (megegyezés) és a kapcsolatok fenntartását egy 3. állam külképviseletére bízják

3. Küldő vagy fogadó állam megszűnése

Képviselőt tagjai megbízatásának megszűnése

Államban rejlő okok

- Diplomáciai kapcsolatok megszakadása
- Háború (magában foglalja az elsőt is)
- Állam megszűnése
- Monarchiák: uralkodó halála (mechanikus megújítás)

Misszióvezetőben rejlő okok

- Diplomata halála
- Diplomata lemondása: személyes okok/politikai megfontolás
- Misszióvezető küldő állam általi visszahívása – Fegyelmi vétség miatt/praktikus okokból (ált. 4-5 év) – Fogadó állam kérésére: persona non grata (pl. hírszerzési tevékenység)

A konzuli jog

Konzuli kapcsolatok

A diplomáciai kapcsolatok létrehozására irányuló megegyezés mindig magában foglalja a konzuli kapcsolatok felvételét is.

- Minden állam joga a konzuli képviselők küldése és fogadása
- Leggyakrabban konzuli egyezmény megkötésével létesül
→ meghatározza a kapcsolat szintjét:
- főkonzulátus, konzulátus, alkonzulátus, konzuli ügynökség
- → meghatározza a képviselet székhelyét és működési területét = konzuli kerület

Különleges missziókra és a nemzetközi szervezetek melletti állami képviseletek megszűnése

- A különleges missziók és a nemzetközi szervezet szerveibe és konferenciáira küldött képviseletek fogalmában bennrejlük a megbízás végessége, azaz a feladat teljesítésével a megbízás megszűnik.
- A székhelyország büntetőjogának súlyos és nyilvánvaló megsértése, valamint a belügyekbe való súlyos és nyilvánvaló beavatkozás esetében a küldő állam visszahívja képviseletének tagját. Az ezzel kapcsolatos vitákban a küldő állam a székhelyországgal bármelyikük kérelmére konzultációt folytat, melyre meghívják a nemzetközi szervezetet.

Gyakorlati példa

- **Rejtélyes támadások miatt rendeli haza az USA Kubából a diplomáciai személyzetet**
(Az amerikai követség Havannában 2015-ben nyitott meg újra, aztán 2016-ban Barack Obama 1928 óta első amerikai elnökként látogatott az országba)

- *A tananyagban felhasznált képek online megtalálhatók és szabadon hozzáférhetők.
- *A tananyag kizárólag oktatási célból készült.
- *A tananyag a Szerző saját szellemi terméke, forrásként az adott tárgyhoz megjelölt kötelező irodalmi források kerültek felhasználásra.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az
Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE